

NARODNO VIJEĆE U BANJALUCI 1918.godine

U samom početku novembra 1918. godine, austrougarske jedinice napustile su Kastel, a i druge objekte koji su korišteni za vojne potrebe, uključujući i vojnu bolnicu^u Bojića hanu. Jedan dan trajalo je međjuvlašće, ali je svu vlast odmah preuzelo Narodno vijeće. Narodno vijeće ~~obrazovalo~~ obrazovalo je Narodnu gardu, čiji je zadatak bio da čuvaju najznačajnije javne objekte. Upućen je poziv mladima da se jave u jedinicu Narodne garde, čije je sjedište bilo u austrougarskoj vojnoj komandi, ~~na~~ početku današnje ulice JNA (u zgradi gdje se danas nalazi Arhiv Bosanske krajine). Najznačajnija ličnost u Narodnom vijeću u Banjaluci bio je ~~Roko~~ proto Dušan Kemmanović.. Nije mi poznato koliko je članova ono imalo i kako je tekao proces obrazovanja. Znam samo da je Narodno vijeće bilo glavna vlast u gradu i da je po direktivama Narodnog vijeća radio svaki organ bivše austrougarske uprave. Ovo napominjem da bi se imalo u vidu kako su svi oni koji su ranije službovali u austrougarskoj administraciji, ostali na ranijim radnim mjestima u Okružnoj oblasti, Gradskom i Sreskom kotarskom uredu, sudovima i t.d.y x, osim onih koji su napustili Banjaluku s austrougarskim jedinicama Oduševljenje naroda zbog odlaska austrougarske vojske bilo je opšte. Svi su bili sretni, jer je okončana okupatorska vlast i dočekana pobjeda. Zbog toga su se omladinci i masovno javljali da udju u Narodnu gardu, o kojoj se govorilo kao narodnoj vojsci. Međutim, svi nisu bili primljeni. Većem broju je rečeno da će kasnije biti primljeni. ~~Pozna~~ Posebna ljekarska komisija vršila je pregled onih koji su se prijavljivali za vojnike Narodne garde, slično kao što se vršio odabir vojnika za službuje u stalnom kadru. Oni koji su bili izabrani, dobili su oružje i nosili trake na rukavu za oznaku pripadnosti Narodnoj gardi. ~~U službi Narodnog vijeća u Banjaluci, zadržani su i neki oficiri bivše~~

gardi. U službi Narodnog vijeća u Banjaluci zadržani su i neki oficiri bivše austrougarske vojske, oni koji se nisu ogriješili svojim vladanjem.

Dobro se sjećam da su u službi Narodnog vijeća zadržani oficiri: jedan Slovenac i jedan Srbin iz Like. Oni su vodili sve vojne poslove oko Narodne garde, a i oko prihvata vojnika koji su se iz rasformiranih austrougarskih jedinica vraćali u Banjaluku. Jedan broj ovih je ostajao u gradu, a drugi su produžavali put u okolna mjesta. Jedinice i vojnici su razoružavani. Razoružane vojnike vodili su na noćenje u Kastel i u današnji Vrbas-logor. Osim zadataka čuvanja javnih objekata, Narodna garda je bila u punom obimu angažovana za umirivanje bunta vojnika, koji su se sa fronta vraćali kućama. Narodna garda je na taj način vršila ulogu bivše austrougarske vojske, zaštićujući već ozloglašene institucije i njihove činovnike, a i imovinu trgovaca koji su se svojom pljačkom u toku rata obogatili. Umirivanje vojnika vršili su i članovi Narodnog vijeća. Takvu ulogu ovog organa i gardista u ono vrijeme nismo u dovoljnoj mjeri zapazili zbog oduševljenja što smo dočekali slobodu, mada je bilo mnogo onih koji nisu odobravali zaštitu u fizičkom smislu onih lica koja su se zamjerila stanovništvu zbog svoje austrofilске politike i prakse. Narodna garda ostala je da djeluje neko vrijeme i po dolasku prve jedinice srpske vojske, sve dok vojni garnizon u Banjaluci nije bio popunjen u takvoj mjeri da obezbjeđuje red. Prva jedinica srpske vojske došla je na željezničku stanicu na Arandjelov dan. Tu je priredjen svečani doček. Po dolasku prve čete vojnika i svečanosti na željezničkoj stanici, vojnici su odvedeni u Kastel. Jedinicu u maršu do Kastela pratili su građani, uzvikujući parole posvećene slobodi, bratstvu i jedinstvu i t.d. Vojnici su umarširali u Kastel na glavna vrata tvrđave, iz pravca pijace, odnosno Velike realke. S njima su u Kastel ušli i građani. Na zid tvrđave popeo se srpski oficir i održao svečani govor. Govorio je o potrebi bratimljenja Srba Hrvata i Muslimana da žive u bratstvu i slozi u jedinstvenoj i slobodnoj državi. Pozvao je da se od prisutnih

građjana popnu na zid po jedan Hrvat i Musliman. Kad su ova dvojica došla, on ih je zagrlio i poljubio, istakavši u nastavku govora, da svi treba tažko da u redovnom životu postupamo. Između ostalog naglasio je da smo mi jedan jedinstven narod, koga su samo vjere razdvojile i da samo u slozi i bratstvu možemo u slobodnoj državi izgrađivati nove odnose. Ukoliko je među građanima, naglasio je dalje u govoru, bilo nečega iz prošlosti što nije bilo dobro, treba sve to da se zaboravi.

Ova jedinica srpske vojske nije bila iz sastava redovnih srpskih trupa, već je formirana od zarobljenika i poslana iz Zagreba u Banjaluku radi održavanja reda.

Banjaluka, 17. juni 1978.

(Puhalo Milan)

AEK